

Het Jaar van de SPINⁱ

De stelling

Het Self-Producing Individual Network (SpinN) is een nieuwe, snel groeiende organisatievorm van daadkrachtige burgers die besloten hebben 'samen zelf te doen'.

Een Spin (Self-Producing Individual)ⁱⁱⁱ heeft ontdekt dat toegang tot kennis en technologie in combinatie met een netwerk van gelijkgezinden (relaties) vertegenwoordiging overbodig maakt, het gevoel van eigenwaarde versterkt en de kansen op succes vergroot, terwijl de locatie (waar) niet langer van belang is. Een Spin is in die zin footloose, want hij kan overal waar verbinding is, werken. De Spin kiest voor de plaats waar hij of zij zich het meest thuis voelt. Dit is een kans voor de grensregio's en steden zoals Eindhoven, Tilburg, Maastricht, Groningen enz., om vergrijzing en leegloop tegen te gaan. Faciliteer de Spinnen die zich tot je stad aangetrokken voelen en de energie en economische vooruitgang volgen.

Web-based

Spinnen brengen dynamiek in het web. Voor steden als Eindhoven en Tilburg aan de rand van Nederland, is het zaak om zoveel mogelijk Spinnen aan zich te binden. In de grensstreek ligt een enorme potentie aan mogelijkheden en kansen. De mensen hier zijn op de Randstad gericht. Maar dat gaat veranderen als de Spinnen hun werk ook hier doen. Zodra de bewoners van de grensstreek zich bewust worden van hun potentie om, over de landsgrenzen heen, hun eigen werkelijkheid en identiteit vorm en inhoud te geven, verandert het perspectief van grensregio's en de mensen die daar wonen en werken. Het Achterland wordt Voorland en ondernemende individuen benutten de regionale mogelijkheden, in plaats van weg te trekken naar grote agglomeraties.

In de wereld van de kunsten is het verschijnsel Spin

vanzelfsprekend en alom bekend. De kunstenaar spreekt voortdurend zijn of haar zelf producerende vermogen aan om te creëren en vernieuwen. De *creative class*, zoals beschreven door Richard Florida, kan een verpauperd gebied opnieuw leven in blazen. Vaak worden oude fabrieken en leegstaande panden, met succes, ter beschikking gesteld van deze groep, om na verloop van tijd herontwikkeld te worden. De Spin echter, heeft geen specifieke locatie nodig. De Spin heeft toegang (tot kennis en technologie) en relaties nodig. Dat gaat allemaal via het internet. De locatie is van belang voor het persoonlijke welbevinden. Dan tellen geborgenheid, leefbaarheid en persoonlijke overwegingen.

Spinnen laten zich niet gemakkelijk vertegenwoordigen en onttrekken zich aan hiërarchische structuren. In toenemende mate zingen zij los van representatieve organen, dealers en de gevestigde orde van (energie)leveranciers, financiële dienstverleners (banken en verzekeraars), zorginstellingen, makelaars en handelsagenten. Ook volksvertegenwoordigers en bestuurders krijgen steeds meer te maken met samenwerkende individuen die zich met succes verzetten tegen beleid en besluiten waarmee men het niet eens is.

Zowel hoge kosten als slechte dienstverlening hebben zelf producerende individuen ertoe aangezet om zelf te doen. Dat kan meestal niet helemaal alleen. En dus moet je als *self-producing individual* een netwerk van medeproducenten, marketeers en distributeurs aan kunnen boren. De afgelopen jaren is het aantal self-

producing individual Networks (SpinNen) met een veelvoud toegenomen, voor een deel uit noodzaak als gevolg van de economische crisis, voor een groot deel ook uit overtuiging. De overtuiging dat je veel diensten beter en goedkoper zelf kunt produceren. Daarnaast zijn de mogelijkheden tot zelf produceren enorm toegenomen. Kennis en technologie die voorheen alleen toegankelijk waren voor grote organisaties met idem budgetten zijn inmiddels vrijwel gratis en wereldwijd verspreid.

Leveranciers van energie, bijvoorbeeld, strijken steevast nogal makkelijk veel geld op en zijn niet geneigd hernieuwbare bronnen aan te boren, hetgeen burgers verleidde om zelf energiecoöperaties op te richten en middels zonkracht, wind of biomassa zichzelf en elkaar van elektriciteit te voorzien. Het aantal energie coöperaties in Nederland is explosief gestegen de afgelopen jaren. Ze worden ondersteund door platforms zoals HierOpgewekt, waar kennis en ervaringen gedeeld worden.

De trend van de opkomende Spin geeft aan dat er een ander soort mens aan het ontstaan is. Een mens die niet bij de pakken gaat neerzitten, maar die als individu verantwoordelijkheid neemt en actie onderneemt. 'Wat ik zie zijn gewone en soms minder gewone individuen die de confrontatie willen aangaan met de wanhoop, macht en niet te calculeren milieurisico's in een poging om iets te herstellen van de gratie, rechtvaardigheid en schoonheid van deze wereld,' schrijft milieuactivist Paul Hawken in *Blessed Unrest* (2008).

Mensen en hun plaatsen

Sociaal-geografen bestuderen de dynamische en complexe relaties tussen mensen en de plaatsen in de wereld die ze bewonen. Daarmee zijn we meteen aangeland bij het kernbegrip van de sociale geografie: de plek of plaats. Plaatsen vormen het decor waartegen iemands leven zich afspeelt. Het is de setting waarin mensen leren wie ze zijn, wat hun mogelijkheden en beperkingen inhouden en betekenen, hoe de toekomst er voor hen uit zou kunnen zien. Plaatsen kunnen een onuitwisbare indruk maken. Neem de plek waar iemand geboren en getogen is. Een kleine, beschermende cocon, waarbinnen zich sociale relaties afspelen met familieleden, vrienden, buurtgenoten. Een plek waar iemand zich thuis voelt, waar je elkaar, de gewoontes en de geuren kent. Een plek ook waar allen direct belang hebben bij een ontwikkeling. Dit wordt steeds vaker zo gevoeld. Nationaal beleid speelt hierop in en het Rijk bezigt de term Participatiesamenleving. Velen hebben hierbij een negatieve connotatie. Den Haag schuift verantwoordelijkheden af, zonder de benodigde bevoegdheden en middelen mee te leveren, is een veelgehoorde reactie, hetgeen niet wegneemt dat meer mensen zich actief zijn gaan bekommeren om hun directe omgeving, zowel op ecologisch, planologisch, energetisch als sociaal en cultureel terrein.

Aantrekken

Hoe meer Spinnen een gebied, plaats of regio telt, hoe omvangrijker de zelforganisatie en daarmee de groeipotentie aldaar is. Voor middelgrote steden als Eindhoven, Maastricht en Tilburg is het zaak om zoveel

mogelijk Spinnen te behouden of te lokken. Dat kan als de betreffende stad wat te bieden heeft aan groenvoorzieningen, kinderopvang, opleidingen, architectuur, gemak, vertier, kunst en cultuur. De binnensteden van Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht hebben volledige wifi-dekking. Dat hebben Eindhoven en Tilburg (nog) niet. Maar Eindhoven is wel bezig met het organiseren van een technologie campus en tal van andere voorzieningen, die de stad meer allure moeten geven.

Groeien zonder Grenzen

De Nederlandse grensstrook beslaat 11.737 km². Iedereen weet dat er enorme verschillen zijn tussen Oost Groningen, Midden Limburg, Brabant en Zeeuws Vlaanderen, om maar eens enkele randgebieden te noemen. De hoogte van de grens verschilt van gebied tot gebied en is terug te voeren op culturele verschillen, taalbarrières en regelgeving. Aan beide kanten van de grens dreigen doemscenario's door voorspelde vergrijzing en economische krimp. De sterke gerichtheid op de rest van Nederland – met name op de Randstad – als wel het gelijktijdig abstraheren van de nabije burens, heeft het grensgebied tot achterland gemaakt. Aan de overzijde van de grens treffen we het spiegelbeeld aan van de Nederlandse situatie. Daar bevindt zich het achterland van België of Duitsland. Dat ook dit grensgebied een achterland is, blijkt ondermeer uit het feit dat de Belgen en Duitsers kerncentrales en zware industrieën dicht tegen de Nederlandse grens hebben aangebouwd.

Wat gebeurt er als de Spinnen afkomstig uit, of zich

thuisvoelend in, deze regio's, zich daar (weer) vestigen? Wat als de grensbewoners zich 180 graden omdraaien en uit zichzelf, vanuit een gevoel van verbondenheid, gaan samenwerken met de burens in Duitsland en België, waardoor het Achterland wordt omgetoverd in Voorland?

De groei van een grensregio zal de landsgrenzen overstijgen, zodra *Self-Producing Individual Networks* geen barrières meer ondervinden, of wanneer een gezamenlijk belang de kop op steekt. Mensen in een gebied komen samen zodra zij een ecologische, economische of sociale noodzaak tot verandering voelen.

Hier geldt de kanttekening, dat juist aan de grens de barrières voor samenwerking vaak (nog) hoog zijn. De mensen die bij de grens wonen ontlenen meer dan eens hun identiteit aan die grens. Daar is niks mis mee. Als de Spin in de regio zijn werk goed doet, nemen de weerstanden vanzelf af en groeit een gezamenlijke identiteit. Tot die tijd kunnen verschillen worden gekoesterd. De Spin sluit het grensgebied via zijn eigen web aan op dat van anderen, het *World Wide Web*.

Sociale innovatie

Waar het territoire zaken betreft (energie opwekken, ecologische issues, *placemaking*) daar groeit de sociale cohesie binnen een regio, buurt, wijk of gemeenschap. De relatie tussen afkomst en bestemming wordt momenteel op meerdere manieren hersteld, door stadsteelt van groenten, fruit en dieren, door lokaal energie op te wekken, door meester-leerling opleidingen, door buurtzorg, et cetera. Mensen worden zich weer bewust van hun onderlinge afhankelijkheid,

van interrelationele patronen en eigen verantwoordelijkheid voor het geheel. Daarnaast is er verbondenheid met gelijkgezinden over de hele wereld. Lokale gemeenschappen en zelfproducerende individuen, inclusief hun netwerken (SpinNen) leren van de problemen, oplossingen, het falen en de successen van anderen, die geografisch mijlen verwijderd leven. Het Internet is het rizoom dat de informatie, kennis en contacten levert die kunnen voorkomen dat een gemeenschap naar binnen gekeerd en zelfvergenoegd raakt. Kennis is gratis en toegankelijk geworden. Dit alles verandert tevens de organisatie van de arbeid. Er ontstaan spontaan flexibele, elkaar overlappende en aanvullende netwerken van ondernemende individuen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van oude kennis, nieuwe technische hoogstandjes, maar vooral ook van sociale innovatie.

Trends die leiden naar gebiedsontwikkeling x.o
Twee hierboven beschreven trends maken groei in de grensregio's plausibel: 1) De invloed van de Spin, die geen ballast met zich meedraagt en alleen maar toegang tot zijn web vraagt en daarmee tot kennis en een groeiend contactennetwerk. 2) Het 'thuisgevoel' en de daaruit voort vloeiende aantrekkingskracht van de streek waar mensen geboren en getogen zijn. Dit in combinatie met de groene leefomgeving en de momenteel relatief lage vestigingskosten in die thuisregio.

Placemaking en gebiedsontwikkeling van onder af zijn organisatievormen die het zelfproducerende individu weer invloed op z'n leef-, woon- en werkomgeving

geven. Omgekeerd dwingen zelfproducerende netwerken (SpinNen) dergelijke organisatievormen af. De twee trends versterken elkaar. Kortom: Gebiedsontwikkeling x.o voltrekt zich van onder af, en kan versneld worden door Spinnen te faciliteren.

©Ecolutie, Frank van Empel & Caro Sicking
Januari 2014

Onderzoeksvragen

1. Wordt de trend SpinN (h)erkend?
2. Wat doen de steden als Tilburg, Maastricht en Eindhoven om de Spin te binden en te faciliteren?
3. Investerings in menselijk en sociaal kapitaal voegen jaarringen toe aan de kennis die reeds voorhanden is en daarmee aan het maatschappelijk vermogen (wealth). Elke jaarring vergroot de invloed en uitstraling van de desbetreffende stad. Wat doen politici, ondernemers en Spinnen aan de expansie en leefbaarheid van de stad, alsmede aan de hechtheid en verbondenheid van de burgers? En hoe vertaalt zich dat naar de verhoudingen met Spinnen aan de andere kant van de grens? Anders gesteld: hoe vergroot een grensstad zijn invloedssfeer (spankracht)?

Wordt Vervolgd

Ecolutie, Vught
Frank van Empel frank@woordwerk.net /
06.54774281
& Caro Sicking caro@woordwerk.net /
06.22455448

ⁱ Deze tekst is een vernieuwde versie van Grenzeloze Groei, onderzoek dat de schrijvers hebben uitgevoerd in opdracht van Innovatie Netwerk, september 2013. Inspiratiebronnen: Human Geography, Places & Regions in Global Context, 6th edition, Paul L. Knox, Sallie A. Marston; A Place in Space, Gary Snyder; On Diversity in the Periphery, een paper van adviseurs ruimtelijke ontwikkeling Maarten Bosman, Bernadette Jansen en Mark Verhijde (2011); Grensland, geschiedenis en toekomst van het grenslandschap, Mark Eker & Henk van Houtum (2013) en The Middle Ages in the Internet-era: What is happening around us?, Frans van der Reep (2011), Economics Unmasked, Manfred Max-Neef.

ⁱⁱ Elke Spin weeft zijn eigen web. Hij is onafhankelijk, vrij, autonoom en weet zich geborgen in een eigen gevormd en gekozen netwerk. Hij laat zich niet vertegenwoordigen, maar vertegenwoordigt zichzelf. Een belangrijke eigenschap van de Spin is, dat hij zoveel mogelijk zelf doet. Zelf-doen duikt op in alle delen van de samenleving en vaak gaat dat 'zelf-doen' gepaard met 'samen-doen'. Buren gaan samen zelf doen. Ze worden ondersteund door platforms zoals HierOpgewekt.nl dat kennis over decentraal energie opwekken en alles wat daarbij komt kijken, verzamelt en verspreidt. Journalisten richten hun eigen krant op en vragen 'burgerjournalisten' en bloggers om mee te doen. De lezer ontvangt dagelijks nieuws gratis. Hem of haar wordt gevraagd een kleine bijdrage te storten wanneer een artikel treft, tot denken aanzet, of gewoon nieuwswaardig is. Er worden nieuwe banken opgericht die investeerders en geldleners direct bij elkaar brengen, vaak in coöperatieve vorm. Scholen, cafés in dorpskernen die anders verstillen en zelfs gezondheidszorg, steeds vaker regelen individuen de dingen zelf en met elkaar. Het aantal coöperaties dat gevormd wordt door gebruikers samen met aanbieders, of waarbij de gebruiker tevens de aanbieder is, groeit.